

FÖRFATTARSKOLAN, SOL, LUNDS UNIVERSITET

Om det som inte blev, och det som blev istället.

Analys av mitt bokprojekt

Sara Sjölander

2013-01-07

Kandidatuppsats kring mitt bokprojekt vid författarskolan. Analys av min skrivprocess, diskussion kring skrivandets utmaningar, läsarens roll för mig som författare. Redogörelse för framställningsform och en titt på bokens språk och stil.

Innehåll

Inledning.....	3
Mitt bokprojekt.....	3
Handlingen i korthet.....	3
Tema.....	3
Skrivprocessen.....	4
Förberedelse och idé.....	4
Planering.....	4
Inkubation.....	6
Börja skriva	6
Flöde.....	6
Tystnad	6
Genomarbetning/avslut	7
I det lilla perspektivet.....	7
Utmaningar.....	7
Epikens basenheter	8
Personerna	8
Vems verklighet	9
Tiden.....	10
Läsare	10
Komposition	11
Framställningsform och perspektiv	11
Relationen – perspektivet – berättaren	11
Dialogen	12
Språk och stil.....	13
Rytm.....	13
Kod och kodväxling	13
Språklig stil.....	13
Ord om skrivande	14
Note to self	14
Avslutning	14
Referenslitteratur	14

Inledning

Jag ska i denna uppsats beskriva min skrivprocess, läsarens roll för mig som författare samt några av de utmaningar jag stött på under mitt skrivande av den bok jag håller på med inom ramen för Författarskolan i Lund. Jag kommer dessutom att redogöra för min berättarteknik och stil. Bokens arbetsnamn är *Om det som inte blev, och det som blev i stället* (i fortsättningen skriver jag *Om det som inte ...* när jag behöver skriva bokens titel). Min bok är en roman som i första hand riktar sig mot vuxna. Den är ”based on a true story”, men den gör inga anspråk på att vara en biografi.

Mitt bokprojekt

Om det som inte ... är en bok om livet sedd ur en gammal människas perspektiv. Viola är bokens huvudkaraktär och fokalisator. Hon bor på ett äldreboende i en mindre stad. Hennes dotterdotter frågar om hur hennes liv har varit. Först är hon motvillig till att berätta. När boken börjar har hon gått med på att berätta om livet, det som format henne om drömmar och besvikelser. Boken är upplagd på så sätt att läsaren i vartannat kapitel följer Violas vardag som gammal och i vartannat kapitel tar del av Violas tillbakablickar.

Handlingen i korthet

Nutidsberättelsen är kronologisk och utspelar sig i svensk nutid. Den börjar i Violas fåtölj i hennes lägenhet på äldreboendet. Läsaren följer henne till den dagcentral som finns i huset. Där äter hon tillsammans med sina vänner. Hon blir vän med Ahmed, en man på cirka 50 år som har bidragsjobb på äldreboendet. Han har nyligen kommit till Sverige och försöker att skapa sig ett liv här. Han väcker Violas drömmar och får henne att tro att hon faktiskt kan åka på den resa hon alltid drömt om.

Tillbakablickarna. Mycket av Violas tankar utspelar sig i det förgångna. Hon minns vad hon varit med om, saker som har hänt henne. Det var så mycket som inte blev som det skulle. Mamman dog när hon var ung, hon fick ta ansvar för sina syskon. Pappan söp (en kliché men det är svårt att hitta något annat eftersom det var så det var på den tiden). Hon ville bli lärarinna, något som ibland känns möjligt men lika snabbt rycks ifrån henne. Två män, den ena mer spännande än den andra.

Tema

Det övergripande temat är drömmar om vad livet ska innehålla, hur en människa hanterar dessa drömmar, vad som händer när de går i kras. Och framförallt hur människan ser på det när livet nästan är slut. Boken handlar också vad som påverkar en människa, tro, kyrka, dogmer, andras tankar om människan. Det blev ett liv som inte blev som det skulle men det blev något annat i stället.

Skrivprocessen

I *The Cambridge introduction to creative writing* beskriver David Morley skrivprocessen i sju steg. Jag tycker att det är en trappstege som väl beskriver den process jag har befunnit mig i, och fortfarande är i. Inte så att de olika stegen har löpt kronologiskt efter varandra. De har växlat fritt och ibland har det känts som om jag befunnit mig i alla stadier parallellt. Jag vill använda David Morleys sjustegstrappa för att beskriva min process i både det stora och det lilla perspektivet.

Förberedelse och idé

I min dator finns ett utkast till boken daterat 2009.

Igår fick jag mormors dagböcker av min moster Margareta. Margareta heter Margareta i verkligheten, hon vill vara sitt rätta jag. Hon vill vara delaktig och hon vill synas. Jag har plöjt igenom dagböckerna hela natten. Först läste jag en gång fort, sedan läste jag en gång till och funderade. Först blev jag oerhört fascinerad, tänk att få lära känna henne igen. På nytt, och med hennes egna ord. Sedan blev jag arg, en kvinna med den viljan, och den kapaciteten. Varför gjorde hon inte mer av sitt liv.

Mer än så blev det inte den gången. Men tanken på att beskriva min mormors liv levde kvar.

Ända sedan jag var liten har jag använt ord för att beskriva min verklighet. En del av dem har hamnat på papper. Andra existerar bara som fragment i mina tankar. Men jag har inte gått ”all in”, jag har inte gjort offentlighet av mina texter. Saker har kommit i vägen, jag har satt upp hinder och bortförklaringarna har varit många. Annat måste göras först. Mer om det kommer jag att skriva under rubriken **utmaningar**.

Saker kan inte växa och blomma om man inte testar. Inte ens mitt skrivande. Att drömma och längta räcker inte. Och där, i den tanken, korsades min mormors liv med mitt. Det var dags att bryta den negativa trenden. När författarskolan dök upp fanns inte längre någon bortförklaring som var god nog. Jag var tvungen att testa. Kanske är det inte plats att i detta forum tala om mening med saker men jag tänkte att om jag kommer in, så är det meningen. Då ska livet ändra riktning något.

Jag kom in! Lycka och fasa på samma gång.

Och då gick förberedelsen in i en mer aktiv fas. Efter några inledande försök hittade jag den form jag använt mig av fortsättningsvis.

Planering

När jag först tänker på planering av boken vill jag påstå att den inte planerats. Jag har utgått från en ram och några huvudkaraktärer och därefter har jag skrivit. Kanske har min bok planerats omedvetet under mina inledande försök att komma åt texten. Några ”börjor”:

2011-01

Under arbetsbänken i mormors kök stod en pall. Sitsen var rund och pallen var av den lite högre modellen. På den pallen satt vi när vi var hos henne, jag och min syster. Hos mormor fanns det alltid plats för oss. Och hon älskade oss. I hallen stod en glasskål, i den låg alltid godis. Bridgeblandning. Och vi fick inte gå hem innan vi hade tagit en bit, oavsett om det var tisdag eller lördag så skulle vi alltid äta godis.

De första utkasterna utgår från mig själv. Jaget är jag själv.

2011-07

Hennes egen mor dog när Viola var bara 12 år. Eftersom hon var äldst av döttrarna så fick hon ta ansvaret för sina mindre syskon och fadern. Fadern var en tystlåten man som inte gjorde väsen av sig. Han gifte sig snart med...

Här har lämnat det personliga jaget. Fokalisator är Viola och berättaren är ganska långt ifrån henne.

2011-09

Sofia Maria Kjellström går hemifrån klockan 7,51 varje dag. Hon sätter sig på bussen som stannar vid hållplatsen precis utanför huset. Att bo bredvid en hållplats har helt klart både för och nackdelar. På morgonen när man är stressad och har bråttom för att man har snoozat alldeles för många gånger är det helt klart en fördel. På natten när man ska försöka sova är det inte lika bra. Just denna natt har sömnen varit extra dålig. Bussen som körde förbi klockan ett på natten hade troligtvis fel på fläktremmen, så tjutet från den hördes långt innan bussen kom. Efter det var det lögn att somna om. Det hade kanske gått om inte Peter hade snarkat så förgrymmat, och om hon inte hade haft så mycket att tänka på.

En test av att använda dotterdottern som fokalisator. Min tanke var att växla mellan Sofia, Viola och Ahmed. Vid ett responsmöte tidigt första terminen fick jag feedbacken att det blev för många karaktärer och historier. Sofias kändes lättast att lägga åt sidan. Jag bestämde mig också för att endast utgå från Viola och att se de andra karaktärerna genom henne.

2011-10

Tänk, detta är mitt liv, det var så här det blev. Några bilder i ett fotoalbum är det som finns kvar. Även om det kan tyckas så är hon inte vemodig, hon är just nu ganska nöjd och tacksam. Hon sitter i vardagsrumssoffan och tittar i ett gammalt fotoalbum. Pärmens är sliten och nött i kanterna, på framsidan står det FOTOALBUM med guldfärgade versaler.

Det är i stort sett denna del som inleder det första kapitel där vi möter Viola. Här valde jag att hålla mig till Violas perspektiv helt och hållet. Den planen har jag följt därefter.

Inkubation

Sedan jag började författarskolan har jag inte varit fri från min text. Jag har givetvis inte skrivit eller tänkt på den aktivt hela tiden men den har funnits där. Olika saker har avbrutit det aktiva arbetet med texten, familjen, saker jag gjort, olika moment i utbildningen. Vid några tillfällen har jag varit så trött på min text att jag velat slänga allt arbete i papperskorgen.

Att vila från texten har visat sig vara bra. Efter en inkubationstid när den fått ligga och vila har den dykt upp och visat sig från en lite ny sida. Den har kommit i drömmar, på promenader, när jag ammat min yngste son, och ibland på föreläsningar. Ofta har texten legat till sig, när jag skrivit har det kommit ett nytt djup, nya dimensioner av texten.

Börja skriva

Det aktiva skrivandet är på ett sätt den minsta delen av det jag gör. Förberedelsen, tankarna på boken sker hela tiden. Det är ofta svårt att börja. Det bästa sättet för mig har varit att helt enkelt börja skriva ord som i början mest är babbel. Efter några minuter brukar kopplingen mellan hjärna och fingrar fungera, då kan jag skriva i mitt huvuddokument.

Flöde

Att vara i sitt esse, det är när det flyter. Man behöver inte tänka på vad man gör. Fingrarna går av sig själv. Man glömmer tid och rum. Oftast är det i den text som skrivits under flow man behöver göra mest korrigeringar. Berättelsen kanske håller men det grammatiska och stavningen brukar i alla fall för min del inte vara korrekt.

Det tar en stund att komma in i det tillståndet och det krävs vissa yttre förutsättningar. En halvtimme minst och huset måste vara bara mitt. Att telefonen är avstängd är nästan en förutsättning.

Tystnad

Tystnad och inkubation går till viss del hand i hand anser jag. Tystnaden för mig är när texten inte längre talar till mig. Då jag inte har något mer att hämta ur den. Då måste den vila. Om jag försöker att spjärna emot och skriva på boken under den tiden blir det inte bra. Att skriva annat är en nödvändighet för att inte tappa skrivandet – kopplingen mellan hjärna och fingrar. Övningarna under utbildningen har varit bra att ta till. De har gett nya perspektiv och tankar på hur jag kan komma åt texten. Jag har en blogg som också ger ett avbrott eftersom det är ett annat sätt skriva. Och så finns det givetvis uppslag på nya böcker i mappar.

Genomarbetning/avslut

Jag har nu ett utkast som är i stort sett färdigt (förutom slutet, jag vet fortfarande inte hur min bok ska sluta i nutidsberättelsen). Den text som finns har jag börjat bearbeta. Grundberättelsen finns kvar men jag ändrar i ordning och kapitelindelning – detta återkommer jag till längre fram. Under våren kommer fokus vara att först skriva igenom/bearbeta hela boken och få till ett slut, därefter ska jag detaljgranska.

I det lilla perspektivet

Ovan har jag gått igenom min skrivprocess i det stora perspektivet, från då jag började till där jag befinner mig nu. Men skrivprocessen finns också i den bra skrivdag.

Då går jag upp samtidigt som mina stora killar, äter frukost, duschar och gör mig klar för dagen, matar den minsta killen och leker med honom. När han lagt sig för sin förmiddagsvila eller gått ut med sin mormor och morfar sätter jag på min dator, och kaffet (*förberedelse*). När jag dricker mitt kaffe läser jag en stund – tidning eller bok. Uppslag till mitt skrivande kan komma då. Jag brukar sätta upp ett mål för dagen som kan vara antal sidor eller att jag ska hinna igenom en viss del av berättelsen (*planering*). Sedan är det dags att skriva. Börjar med att läsa det jag skrev förra gången. Skriver (*börja skriva*). Kollar upp fakta eller gör en notering (*förberedelse igen*). Jag sitter inte och skriver under flera timmar, det blir många mikropausar för att dricka vatten, plocka fram en godisbit ur skåpet odyl (*inkubation*). Vid sådana pauser kommer jag på hur jag ska fortsätta, eller en formulering.

Innan jag slutar läser jag igenom det jag skrivit. Gör noteringar (*genomarbetning/avslut*) När de stora killarna kommit från skolan stänger jag min dator. Idéer, formuleringar kan komma för mig under mitt vardagsliv, jag har oftast ett noteringsblock vid min sida.

Tyvärr är det mycket få dagar som ser ut så. Och det leder mig direkt in på nästa kapitel.

Utmaningar

David Morley skriver i Introduction to creative writing om de utmaningar författaren möter. Jag tycker att det området förtjänar ett kapitel i den här uppsatsen eftersom de är en stor del av min vardag och min skrivprocess.

Saker man måste göra – städa, ha ett snyggt hem, diska, läsa tidningen, kolla på just det där TV-programmet. Det finns mycket som måste göras, oftast just på den dagen skrivperioden börjar. Jag har aldrig haft så många hembakade kakor som till förra julen, tyvärr åts de inte ens upp. Till viss del kan man se måstena som en omställning och förberedelse till skrivandet. Problemet är dock att de tenderar till att ta allt för mycket tid, den första dagen blir till en vecka.

Det enda motmedlet är disciplin och det måste jag öva på. Jag tänker dessutom att det är bättre att jag ger mig själv ”måstesakerna” som belöning när jag är klar med en viss del. ”När jag är klar med kapitel ett får jag städa toaletten.”

Barn – är det roligaste som finns. Jag har två stora barn (12 och 9 år) och en liten som nu är ett halvt år. Givetvis vill jag svara upp på deras behov. Jag försöker förlägga min skrivtid till tider då de äldsta är i skolan. Den lilla är ju alltid hemma så jag försöker att skriva när han sover, men det är inte så enkelt alla gånger att slå på skrivandet då han somnar. Men barns behov är ofta akuta, de kan ofta inte vänta på att mitt flow har gått över.

Att prata med de stora killarna har hjälpt till viss del. ”Ni får bara komma in om någon håller på att dö” säger jag när barnens pappa är hemma (men även han har ibland svårt att förstå mitt behov av avskildhet).

Jag har märkt att jag har övat upp min förmåga att komma tillbaka till texten efter ett avbrott, jag har övat upp förmågan att skriva i oväsen och sortera ut vilket oväsen som jag behöver svara på. Och jag har fått mina barn intresserade av skrivande, vi sitter ibland tillsammans. Oj, vilken idyll!

Teknik – har varit ett återkommande problem under mitt skrivande. Datorkrasch, låst teknik, segt internet. Inget positivt finns i detta. Tack och lov för dropbox, jag har hittills inte blivit av med någon större mängd text.

Jag själv – är mitt största hinder för skrivande. Dåligt självförtroende, rädsla för vad andra ska tycka om det jag skriver och att jag hoppat av inkomst för att skriva i två år. Avundsjuka på andra som är bättre. Det är ju inte speciellt vackra egenskaper och det är lätt att låta bli att tala om dem. Men faktum kvarstår, jag har till och från just de känslorna.

Bästa sättet att komma bort från dem är att försöka ignorera dem.

Utmaningarna är ett hinder för skrivande. Men de är också en del av livet. Något man inte kan komma ifrån. Att lära sig hantera dem och leva med dem är nog det bästa. Om man störs för mycket av dem så tar de mer energi än vad som är nödvändigt.

Epikens basenheter

Personerna

Bokens huvudkaraktär är Viola. Det är genom henne läsaren upplever och ser det som sker. Det är hennes känslor, tankar och omdömen som syns. Det är hennes upplevelser och synintryck som beskrivs. Jag försöker att göra henne flerdimensionell genom att skapa motsättningar och konflikter i henne.

Violas barnbarn Sofia och Ahmed är de mest centrala bipersonerna. Dem ser man endast genom Viola.

Övriga karaktärer, Violas syskon, hennes kamrater på äldreboenden och ytterligare några, är mer endimensionella. De används i första hand för att skapa en motvikt, karaktärer att spela emot.

Det är en utmaning att enbart ha en huvudkaraktär. Vid flera tillfällen har jag frestats att beskriva även andra inifrån. Exempelvis såg scenen vid graven ut så här tidigare.

Viola går sakta till hörnan där vattenkannor och slangar finns. Sofia ser på sin mormor. Tänk hon ser fräschare ut nu än när hon var 80, tänk så konstigt det kan bli. Hennes rygg är på något sätt rakare nu än den var då, tänker hon när hennes blick följer mormoderns gång. Troligen för att hon inte springer runt och serverar en massa människor längre ... Sofia skrattar. Det är härligt att vara med Viola, hon får henne alltid att må bra. Så har det alltid varit. När hon var liten var hon ofta hos henne på dagarna. Viola tyckte att det var bättre än att Sofia skulle gå på dagis. "Och så får jag ju så trevligt sällskap" brukade hon säga. De var alltid i mormors kök. Viola stekte pannkakor, och hon tyckte alltid att Sofia åt för lite. "Men du har ju bara tagit två pannkakor" sa hon fast de båda visste att hon säkert hade ätit 10 stycken.

Den biten blev malplacerad i en text som i övrigt utgick från Viola. Ändringen gjorde att jag fick lägga en del i dialog och stryka en del.

Vems verklighet

Om det som inte ... är en bok som baseras på en verklig persons liv (min mormors). Frågan om vems verklighet det är jag beskriver blir därför aktuell. Är det min bild av henne, eller den bild av henne min mamma skapat genom att prata om henne? Är den verklig eller är den ett resultat av min fantasi? Troligen så är det en blandning tolkad av mig.

Hon dog för drygt 15 år sedan så själv kan hon inte ge sin syn på saken. Grundberättelsen om henne att hennes mamma dog när hon var i tioårsåldern, att hon då fick ta ansvar för sina yngre syskon, att den mentor som lovat sörja för hennes lärarutbildning etc. dog är faktiska händelser. Hennes syn på det som hände vet jag inte mycket om.

Det viktiga för berättelsen är temat. Om jag hade skrivit en bok om mormor hade den bara varit intressant för min familj och släkt. Ingen annan har ett intresse av att läsa den boken. Därför ger jag mig frihet att ta det jag vill använda och hitta på det jag anser behövs för berättelsen.

Det finns en aspekt kring detta som jag tycker är problematisk. Och det handlar om de verkliga personer som kan känna igen sig. Det är bara Viola som har ett autentiskt namn, alla andra är fiktiva. De är även ändrade i karaktärer så de liknar inte de verkliga personerna. Trots detta kommer en del säga "är det där jag". Jag tänker att jag måste göra som Karl Ove Knausgård sa i Skavlan hösten 2012 att han gjorde när han skrev sina böcker Min kamp. Jag måste frigöra mig helt från andras eventuella tankar, och ta den konflikten när jag är klar.

Tiden

Min bok utspelar sig under tiden 1920 till nu. Det är en lång tid. Enligt Jan Guillou (i en intervju på bokmässan 2011) är det bara han som klarar av att skriva en så ”stor” bok. Jag tror inte att han har helt rätt men jag förstår att det är ett stort arbete, mycket research behövs. Det är inte bara att hitta på efter eget tycke. I min bok är det i huvudsak i fråga om tiden som det behövs research.

1. Hårda fakta. De faktiska händelser som utspelar sig, stora och små. De olika system som fanns under tidsepokerna, skola, värnplikt etc. Att ta fatt i detta är relativt enkelt. Jag har läst en del facklitteratur och på internet. Det är ett stort arbete, ibland för att bara en liten detalj ska stämma. Den mesta researchen har jag gjort kring skolfrågor.
2. Mjuka värden. Det är mycket som har förändrat sig i det sätt vi förhåller oss till saker under de snart 100 år som gått. Tankar om känslor var annorlunda på tidigt 1900-tal än nu, bland annat om hur barn hanterar sorg. Kvinnosynen var helt annorlunda mot i dag. Tankat om tro var inte heller som nu. Sådana mjuka frågor är svårare att få fatt i när man inte var med. För att få fatt i detta har jag läst en del skönlitteratur, bland annat Elsie Johanssons berättelser om Nancy. Jag har ännu inte intervjuat någon som var med, möjligen kommer jag att göra det.

Läsare

Det är inte förrän en text läses som den blir något mer än trycksvårta på ett papper. Läsaren är den som ska göra mina tangentnedslag till en berättelse. Alltså borde läsaren vara viktig för mig. I mitt skrivande har jag dock märkt att jag till viss del måste frigöra mig från läsaren för att skriva en bra text. Detta hänger samman dels med det jag skrev tidigare kring vems verklighet som beskrivs (texten kommer möjligen att läsas av människor som kan känna igen sig) och dels med det faktum att bokprojektet ryms inom en utbildning (texten ska analyseras och kritiseras). När jag har dessa båda aspekter i huvudet när jag skriver påverkas jag i vad jag själv tycker är en negativ riktning. Då försöker jag anpassa mig, ta hänsyn, skriva korrekt och på det sätt jag lärt mig. Ju mer jag frigör mig från tankar på dessa läsare desto bättre skriver jag, enligt min helt subjektiva åsikt. Därmed inte sagt att det är dåligt med den kritik jag fått, den är i högsta grad berättigad och har hjälpt min text.

Helt befriad från tankar på läsaren är jag inte. När jag redigerar och disponerar texten försöker jag ha läsaren i åtanke. Det ska vara lätt att läsa.

Komposition

Mitt första utkast av berättelsen skrev jag kronologiskt. Både nutidsberättelsen och tillbakablickarna följde en rak tidsordning. Detta var det lättaste sättet att skriva. Det kändes även som den bästa metoden för att få berättelsens handling att stämma. Längden på kapitlen i det första utkastet var 10-15 sidor.

I omarbetningen (utkastet som är bifogat) kommer dels kapitlen vara kortare (ca 2-5 sidor) och dels tillbakablickarna inte längre vara kronologiska. Kapitelförkortningen beror på att jag tänker att det driver läsandet framåt bättre och att det blir lättare att hålla båda spåren (nu och då) i huvudet. Anledningen till att jag väljer att skriva icke-kronologiskt i tillbakablickarna beror på att det är så man minns sitt liv. De tillbakablickar man gör på sitt liv kopplas till det man möter i sin vardag.

För att göra det lättöverskådligt för läsaren har jag valt att numrera nutidsberättelsen 1, 2, 3 etc. Tillbakablickarna ”numreras” jag med det årtal som berättelsen utspelar sig. Möjligen kommer det inte se ut på det sättet i det slutgiltiga manuset. Jag skulle helst vilja gå ifrån kapitelrubriker. Kanske kommer jag ifrån känslan att det är viktigt att veta exakt när något hände, det viktiga är ju att det hänt och att Viola minns det. Kronologin skulle klara av att vara ungefärlig, barn, tonåring, vuxen osv. Denna fråga kanske kan få ett svar i responsmöten.

Framställningsform och perspektiv

Relationen – perspektivet – berättaren

I mitt bokprojekt har jag valt att använda mig både av förstapersons- och tredjepersonsberättare. Jag har även valt att använda både presens och preteritum. På textsamtalen är det framförallt presensskrivande som har varit uppe till diskussion. Det finns givetvis känslomässiga grunder till att jag valt att göra på det sätt jag gjort. Men beslut kan inte fattas enbart på känsla. De viktigaste anledningarna till mina val är:

1. Skapa skillnad mellan nutid och tillbakablickar.
2. Tredjeperson i nutidsberättelsen med Viola som fokalisator. Jag vill ha den frihet att zooma in och ut som en tredje persons berättare har. Eftersom berättelsen är i presens så känns det också onaturligt att tala i jag-form. Man tänker inte på sig själv på det sättet ex. ”Jag sitter i min favoritfåtölj.” Det kan däremot en som betraktar utifrån säga.
3. Presens i nutidsberättelsen. Mot presens talar att en berättelse aldrig kan berättas pågående, en berättelse har alltid skett i dåtid. Att jag ändå valt presens beror på att jag vill skapa en illusion om att nutidsberättelsen inte är en berättelse utan något som sker nu. Som livet är ett pågående skede som vi inte vet slutet på. Presens ligger också bättre i en gammal persons liv. Precis som

barnet så lever en gammal människa sitt liv i nuet, preteritumet är det liv hen ser tillbaka på (och vissa kanske hellre befinner sig i preteritumet).

4. Förstaperson i tillbakablickarna. Det ska vara Violas berättelse, ingen annan än hon kan berätta den.
5. Preteritum i tillbakablickarna. Tillbakablickarna har hänt, det är en kvinna som ser tillbaks på sitt liv. När hon berättar det kan det bara vara i preteritum.

Dialogen

I nutidsberättelsen är det mindre dialog än i tillbakablickarna. I nutid sker mycket inom Viola, det är hennes tankar som visas. Dessutom är hon ofta ensam. Dialog används för att markera relation mellan personer och för att visa karaktärens tankar.

I tillbakablickarna används mer dialog. Kan tyckas vara en motsättning eftersom man knappast kan minnas exakt vad människor sa när de gått så lång tid. Jag tycker att det fungerar och att det skapar liv i tillbakablickarna.

När dialog används är det till största delen direkt anföring. Indirekt anföring används om jag vill sammanfatta det någon sagt och ibland i inledningen av en dialog.

Dialog markeras med citattecken. De flesta dialoger är relativt korta, någon spänner över en sida. Anföringsformer använder jag när det behövs för att man ska förstå vem som talar. I övrigt behövs det inte.

Språk och stil

Rytm

Det är varierad rytm anser jag. Texten består av både långa och korta meningar. På responsmöten har jag tagit till mig att jag tenderar till att stapla huvudsatser. Det har jag försökt att arbeta bort genom att korta och skriva om meningar. I vilken grad jag lyckats vet jag ännu inte.

I takt med att jag bearbetat min text har jag försökt att plocka bort upprepade ord och överflödiga ord. Exempelvis är ordet så ett onödigt ord som jag gärna använder.

Kod och kodväxling

Berättelsen utspelar sig i olika tidsåldrar, det är även vissa åldrar som har skildrats. På samma sätt som det är viktigt att ha historiska fakta på plats tycker jag att det är viktigt att språket känns trovärdigt.

Replikerna – jag har försökt att åldersanpassa språket, ”*ja osso ket Vola*” är ett ganska extremt exempel. I viss mån har jag i tillbakablickarna försökt att inte använda ett alltför modernt språk, jag skulle nog beskriva mitt språk som ganska neutralt. Anglofieringen av språket kom senare delen av 1900-talet, sådana ord har jag försökt att undvika i tillbakablickarna.

Relationen – jag har inte medvetet anpassat språk i relationen till den tid som beskrivs. Däremot så försöker jag att hålla den ton som en gammal människa har.

Språklig stil

Min still är ganska enkel och avskalad. Jag blommar inte ut i mina beskrivningar med många subjektiva adjektiv. När jag beskriver en miljö gör det tämligen kargt. Jag skriver hur det ser ut. Läger inte till om det är vackert eller fult. Färg kan jag använda. Dofter tycker jag om att använda men jag märker att jag inte gjort det i särskilt hög grad. Jag skulle kunna skriva; *hon kände doften av mamma, en blandning av såpa och liljekonvalj*.

Kanske skriver jag läsaren för mycket på näsan i tillbakablickarna, rösten låter aningen lillgammal anser jag.

I vissa delar kan stilen vara mångbottnad. Ord kan betyda flera saker. Exempelvis i det första kapitlet när jag skriver om tiden syftar det både på att klockan går fel och att livet för Viola just nu är ur led.

Ord om skrivande

Att skriva är teknik. Till en liten del. Det går inte att jämföra skrivande med ett vanligt jobb. Att sätta sig ner och göra. Att skriva är att sätta ett liv på papper. Därför är skrivande till 99% känslor. Oavsett om det är ren fiction eller om det finns stänk av sanning i orden. Den lilla delen teknik ska hjälpa den skrivande människan att tolka, sortera och berätta om livet.

En van författare har lärt sig att använda sig av den ynka lilla procenten teknik. En van författare kan möjligen sätta sig ner och skriva fyra timmar i sträck.

Jag är inte där. Inte på långa vägar.

Jag är i en lärande process, och det kommer jag troligen vara hela livet. Ibland är det lekande lätt. Ibland är det svårt. Mitt krav på mig själv att vara både lättlärd och duktig är ett hinder. Mitt jag finns alltid med. När jag skriver fäster jag en del av mig själv på papper. När jag skriver för att bli läst utelämnar jag mig själv till andra. Jag blir bedömd, kritiserad och naken. Det är inte enkelt. Men jag vill för att jag tror att det gör att jag växer. Och jag tror att det jag delar kan vara värt något för någon annan.

Avslutning

Att beskriva min egen skrivprocess och stil har varit svårt. Det har varit som att försöka beskriva mig själv. Troligen är det på samma gång för lite och för mycket ord i den här uppsatsen. Jag har valt att titta på det jag just nu kände var relevant. Troligen kunde man tagit bort en del och lagt till annat.

Men det har varit nyttigt att titta på mig själv och mitt skrivande. Precis som när jag skrivit jobbansökningar har jag lärt mig en del om mig själv. Framförallt har jag sett att jag vill skriva. Och att jag måste jobba för att det ska ske. Någon har sagt att om man vill något tillräckligt mycket så kommer det att hända. Förhoppningsvis ligger min bok på en bokhandlardisk om två år.

Note to self

- Gör rum för skrivande
- Disciplin. Prioritera rätt.
- Jag är beroende av andra, be om hjälp.
- Promenera, prata in i inspelare under tiden.
- SKRIV!

Referenser

The Cambridge introduction to creative writing – David Morley

Tre enkla regler finns inte – Elisabet Norin

Intervju med Karl Ove Knausgård – Skavlan SVT 1, 2/11 2012

Intervju med Jan Guillou – Bokmässan 2011